

XIXE BLIBOA BE GBEFANDEDE SO AMEBUSEWO ALOGODOEJSEWO NTI

ŊKOJENYA

Ke e nyi be jesinana agbeto xomeviwo kpata le woabe nujonunyinyi ku le woabe godoejisiwo alo amebusewo be gbesoeme madevide le eme ye nyi ku Fafa alo tujanyi le xixea me a;

Ke e nyi be amebusewo, gedojisewo majesi kudo woabe makanmana woe dɔhna gbélán be hunyra wonawo kawoe zinzinna agbeto be cìcìnya va a, eye ne agbeto b'a vò le nupòpò pò ku nujixose me a, ke e nyi be vɔhɔhɔ soyi kume ngba le e ji o a yeguti wo degbefan só xixe búguku me be jɔjɔ` ke la no sigbe jiji wuta jijiwo kpata le amegbetowo be jijiwe me a;

Ke e nyi be e le vevede be dodo tɔxe`déwo la no xɔ akpo ne amebuse kea woa, godojise kea woa, ne ngba va nyi be ke e jo va gloe kpatatàa, agbeto la jeagla, la fɔngu dɔ nukegutia hunyra so do lannuwɔwome ku amejizinzin jo va wugan, jo va flaa, jo va glo a;

Ke e nyi be enu tajitɔ`ba nyi be wo dɔ la de nsen abɔkame ne dukɔnwo le xlonnyinyi be ka ke le woa dome a;

Ke e nyi be le gonme dɔse a me a dukɔn blaɔdoduwo b'amehawo gbigbo le tè, le zingbe dɔ e ji le woabe jixose so nujɔjɔe tajitɔwo ke kuɔ agbeto nti, le yebe nujonún yinyi kudo yeb'asixɔxɔ me, le dɛ gbɔn ku kanɔji be yewoa wo ye amesia be ŋkɔyiɪ le jijèjè me a la zon dɔ e ji kpe. Eye yewoa na ye agbenɔnɔ dɔhwin be wonawo la se axwe le vosinɔnɔ ganɔe me le amebusewo be gbeso me le nsuwo ku nyɔnuwo dome a;

Ke e nyi be acekpadu kewoe nyi bɔbɔa bo viwo dota ame be asi le^ meá, yewo la xɔ alɔkpe dukɔn blá dóduwo be habɔbɔa, ne xixe bliboa ba setonu tútútú ne amebusewo ku gonmedose be vòsinɔnɔ a;

Ke e nyi be gbongbo dekanukume dodo ne godojisewo, amebusewo ku vòsinɔnɔ keawo ye la nyi kpenkpen ke wuta ne woa tenju so wo tadoeme a blibo a,

Amesia be takpekpe le degbɔn aléké be gbefandede xixe bliboato so amebusewo, godojisewo nti; sigbe flinmácici dekanuku ke ji amehawo kpata la yi tɔási aleabe ame dekkepe ame`ku habɔbɔ be tòtòwo ne nyi be woa légbefan kea dɔ tamɛ gasiagame eye wo la no dovevenú tó nufyɔfyɔ ku hɛhɛn nyawo, kewoe la vlunka ne esi ke dɔ la nɔ`aléké be sewo ku vosinɔnɔwo nti, eye le blewu denyigban ku xixe blibo be dɔdowo la na ye amehawo ku acekpaduwo la jesii eye woa zaen pɛpɛpɛ; nenɛake be dɔ la nyi ne dukɔn kewoe le woab'acekpakpa alo woabe nsen gonme a yegu.

Gbetakui cucugban (1)

Agbetowo kpata le jijimeá, dɔ vosinɔnɔ, nyi gbèsɔéméwó le nujonunnyi ku godoejisewo, amebusewo me. Tagbo le woa si, eye wonawo sɔdoda woanɔnɔwo gbɔa la nyi nɔvisilélé.

Gbetakui evegban (2)

Ame dekkepe ame tenju so godoejise, amebuse ku vòsinɔnɔ`kea wo sigbe enú kewoe nyi é tɔ`nenɛ le gbefandede kea me le voklan dekkepe mado e me, vevede so agbaze ke le mia ntia, gbè ke lè kɔnú na mia, asu alo asi nyinyi le jijime, seńseń, ame nuto`be gonmedede le politiki alo dunya gbongbɔn gblame, alo amenuto`gonmedede dekkepe kewoe la kuɔo amenuto`be du, alo ke kuɔo amehawo be nyanwo nti.

Nenɛake wo ma dojesi amede nti so kuɔo yebe du be politiki alɔkpade, kojosewo alo sɔkuɔo wekea be sewo nti o; nenɛ be du ke me be soa, tenju ma nyi abloɔedu, kpɔtɔ`le duɔe b'ace gonme alo ke ji wo mu dɛ alɔ ke ji wo mu dɛ alɔ le kenjekenjɛ ne ba zan dɔkwesinɔnɔ b'ace o.

Gbetakui tɔngban (3)

Ame dekkepe ame, alo ame deka-deka dɛ gbe la no agbe, la vò eye yeametia la kpɔgome le amejikpɔkpɔ me.

Gbetakui enegban (4)

Amede mu dɔ la nyi kluvi alo kannumɔ o, kluvi alo kannumɔ alo agbeto so doajɔ be nú gùn le nɔnɔme alo alɔkpa dekkepe me.

Gbetakui atɔngban (5)

Wo mu dɔ la nyama amede be ntilan le jizinzin me alo le vevesese dona ame dona ame le hunyra ke mu je ne agbeto o, alo ke la dovloe alo la dɛ kpɔtɔ.

Gbetakui adɛngban (6)

Amedekpekpe ame le afisiafia dɔ ace dɔ yeb'amenyinyi so zɔnde sea ji.

Gbetakui adrengban (7)

Amesia nyi gbeso le sea be ŋkɔ eye le voklan ma do e me a, wo dɔgbe ne esea b'amejikpɔkpɔ. Amesiame dɔgbe dekanukume le sea b'amejikpɔkpɔ so kuɔo amedekpɔtɔ ke la nyi afɔtunukume ne gbefandede kea kuɔo gejiji dekkepe ke la kuɔo amedekpɔ a nti.

Gbetakui enyigban (8)

Ame dekkepe dɔgbe la tùtù duame be nyasopewo, kewoe dɔ ace dɔ wɔna alo nɔnɔme kewoe la tuafoɔgukume ne aléké be gbefandede so amebuse gunmekpetowo nti ke ji gonmesea alo esea d'alo dɔ a.

Gbetakui asiɔkegban (9)

Wo mu dɔgbe la lé amedeti kponu o, la dɔete alo la hen egutú dɔ ametupe alo a dɛtɔ le yebe dùme a soyi dùhú me o.

Gbetakui ewogban (10)

Ame dekkepe ame dɔgbe le gbeso bliboa me, ne ba na woa se nuke jɔ`dɔ e jia, le agbanugba kudo alée be dɔ la nyi tútútúa le vosi kojoɔdope ke kpacɛ ne e dɔkwea eye le amede ji ma do meá, la sò ne amea be godoejisewo ku dodo ziamɛ ji ke jea, alo ne anukwa ke le nya ke wo so dɔte le doe hwe me a.

Gbetakui woɔekagban (11)

Ame dekkepe ame kenjuti wo so nya dɔ soe do hwe me a, le sigbe ame ke mu kpɔ jeagɔ o nenɛ kaka vana gakeme ye agbanugba be kojo le ame fuwo be ŋkɔ eye jegu kɔa wo la cɔn nyaxɔɔoameta b'a kpa kewoe le vevede ne ame a, la deefyɔ be e jeagɔ.

Wo ma dohwe amede ne e nyi be ne e nyi be gakeme be le wɔ wonade alo deɔɔde le ede jia ese ese ke tenju po ame dɔ nenɛ be wonawo nti a mu le yebe dume alo nyi dusidu tɔ`o. Nenɛake wo mu dɔ la nae tódɔndɔn sɔwugan ke je ne agɔa o.

Gbetakui woevegban (12)

Amedekpe mu dɔ la so akpasɛnsɛn yi donú amede b'agbenya ke kan yedɛnɔ o, yebe xome ku yeb'axwe be nyawo, yeb'anedohomawo, aolo a wo nuɔe a so gbɛ yebe nyiko ku yebe nyidiɔi o. Amesiame dɔgbe la byɔ so asea gbɔ ne ba kpɔ e ji dɔ wɔna keawo nti.

Gbetakui woetɔngban (13)

Amesiame dɔgbe la dɔsa le vosime eye ba like dɔ afike jroe a le ye b'acekpadu me.

Ame dekkepe ame dɔgbe la jó le du dekkepedu me, yegutɔ be dua can le eme; eye e la gba trɔva e me.

Gbetakui woenegban (14)

Ne e nyi be wo tin amede yome a, e dɔgbe la yi ji afike la nyi siwɛape ne eye e la kpɔ nenɛ mɔnú le du buwo can me

Vɔa ne nyi be le nyawo me e ze be ame a jeago ganɔe dɔ yebe dua, ma tenju byɔ siwɛape b'amɛijikpɔkpɔ o, nenɛake ne e gba wɔ wɔna dɛwo

kewoe mu zɔndɔ dukon blaɔɔduwo be ɔɔɔowo ji o.

Gbetakui woetɔngɔan (15)

Amedɛkpekpe amɛ ɔɔɔbe la nyi duɔɔɔɔɔɔ.

Wo mu ɔɔ la sɔ akpasensɛn la ɔɔ dumevinyinyi b'akpa le amɛɔɔ nti alo agbe be ma ɔɔlii a byɔ du ke tɔ`jroe a o.

Gbetakui woadɛngɔan (16)

Nɛ nɔsɔ alo nyɔnu ɔɔ vijipea, wo ɔɔɔbe la ɔɔsɔn a ɔɔɔbe la ɔɔsɔn a doxome eye nuɔɔ ma tɔmɔ`na wo sɔ kuɔɔ agbeze be klenklen, duɔɔɔɔɔɔ nyinyi, alo sɛnsɛn be nyawo nti o. Wo ɔɔ aɔɔ ɔɔkarukume le woab'agbenjuekewo mɛ sɔ doasi na gokeme wo la gbe woanɔnɔ wo a.

Sɔnsɔndɛɔɔa mu ɔɔ la nyi wɔwɔ nɛ le vosi mɛa ejro mu so sɔndɛtɔwo nti gbo o.

Sɔndɛɔɔ nyi nɔ zɔndɔ xixea be ɔɔɔowo ji, eye be gba nyi adokpe nɛ amɛha; ɛ ɔɔɔbe nɛ amɛha ku aɔɔɔɔɔɔa ba kpɔ e ji, a lebe nɛ.

Gbetakui woedɛngɔan (17)

Amedɛkpekpe amɛ nɛ e nyi yedekano oo, alo le habɔɔɔ, alo le ha dodoɔɔ mɛ a, ɔɔɔbe ɛnu nyi amɛtɔ`ji.

Wo mu ɔɔ la sɔ akpasensɛn a a tsriamɛɔɔ enu ke nyi ɛ tɔa o.

Gbetakui woenyigɔan (18)

Amɛ ɔɔkpekpe amɛ ɔɔɔbe la vɔ le susundɛɔɔ mɛ, le yebe cicinya ku sɛnsɛn b'ace a ye le naɛ egbe be e gba teɔu ɔɔli sɛnsɛn alo kan kɔn ɔɔ enu ji, e teɔu wɔ nɛnɛa yedekano, alo le haboboɔɔ mɛ, le agbanugba le agun-a be nko alo le kɔɔɔ mɛ, sɔto nufyɔfyɔ, wɔna wo, ku sɛnsɛn be kɔnuwoji.

Gbetakui woeasideɔɔɔɔan (19)

Amɛ ɔɔkpekpe amɛ ɔɔ ɔɔ aɔɔ ɔɔ vosi be susun kudo nyadɛgblɔnwo ji; enwa ye na ye wo mu ɔɔ la doɔuklen nɛ ɔɔ susun kewo be ɔɔsia nti o, alo la ji trɔ lɛguku ɔɔ woa nti, alo a fufu wo to nya kakan b'alo ɔɔkpekpe mɛ sɔ je ye be dua be lipowo ɔɔɔɔ.

Gbetakui ewigɔan (20)

Amɛ ɔɔkpekpe amɛ ɔɔɔbe la wɔ bɔɔɔ alo a ɔɔɔbe fafawo le vosi mɛ.

Wo mu ɔɔ la zin amɛ ji be nɛ nɔ bɔɔɔɔɔ mɛ o.

Gbetakui wevɔɔɔkagɔan (21)

Amɛ ɔɔkpekpe amɛ ɔɔɔbe la zeta, la kenu do kewo kan hahoa yebe dume, ye amɛtia nti teɔu wɔ nɛnɛa, alo amɛcewo be can le vosi mɛ a, la wɔɛ do e tepe.

Amɛ ɔɔkpekpe amɛ le sɔsɔɛ nyinyi be ɔɔɔowo mɛa ɔɔɔbe la wɔ fyɔɔ le yebe dume.

Amɛhawo be jro ye le nyi adokpe nɛ fyɔhawo b'acekpakpa. Nɛnɛa be jro la ze le akɔdada a sɔ can amɛ sigbe aleke be jea, eye wo ɔɔ la nɔ trɔwɔɛ hwenuhwenu sɔto amɛ sɔ yebe gbe na amɛ ke jroe a le wlawlame le haho b'akɔdada mɛ alo sɔ zɔndɔ ɔɔɔɔ buwo ji kewoe la na vovo nɛ akɔa dada.

Gbetakui wivɔveɔɔan (22)

Amɛ ɔɔkpekpe amɛ ke gbe nyi hamɛvia ɔɔɔbe nɛ wɔ kpɔ ejɔ, a lebe n'ɛ. Nɛnɛ be belelena amɛ la kpɔ gome le eci be mɔnuwo mɛ, hamɛvi be hyanwo kudo kewo kpata la na yebe nkoɔyiɔ le agbe mɛ.

Gbetakui wivɔtɔngɔan (23)

Amɛ ɔɔkpekpe amɛ ɔɔɔbe nɛ edɔ, eye e la sɔ e ke jroe a le ɔɔɔɔ sɔɔɔbe ke je amɛ nkume eye wo ɔɔ la kperukuvɔ ɔɔ e nti nɛ ngba ci ɔɔɔɔ male asi tɔ`o.

Le amɛ ma ɔɔ kpɔtɔ mɛa, amɛsiamɛ ɔɔɔbe la xɔ eci ke je nɛ edɔ ke be le wɔ.

Amɛ ke le wɔ ɔɔɔ ɔɔ la ɔu eci ke sɔɔɔbe gba je amɛ nkume, ke la na na agbenɔnɔ adodoɔ yɛnɔtɔ ku yebe xomɛa eye ɔɔɔɔ buwo kewoe la lɛɔukuvɔ ɔɔ e ji kpɔkpɔ le le domɛa can teɔu cɔn akpa n'ɛ.

Amɛ ɔɔkpekpe amɛ ɔɔɔbe la nɔ ku ɔwɔtɔ buwo sɔna ɔwɔtɔwo be gbewo gbewo ɔɔɔɔ eye e gba teɔu da ku ɔwɔtɔ be gbɛ buwo a sɔ hwlen yeb'alewo gan.

Gbetakui wivɔ-enɛɔɔan (24)

Amɛ ɔɔkpekpe amɛ ɔɔɔbe nɛ gbɔɔɔn ku enu kewo ɔɔna nɛmɛ jaka; wo ma na ye ɔwɔɔgame la wugan ale be jea e, eye hwenu-hwenua, wo ɔɔ la nɔ na gbɔɔɔn b'azan kewoe la ɔɔ fɛntu.

Gbetakui wivɔatɔngɔan (25)

Amɛ ɔɔkpekpe amɛ ɔɔɔbe nɛ ke je n'ɛ le ci gomea nɛ ba sɔ hwlen yebe lanmɛsɛn, yɛnɔtɔ ku yebe xomɛa be tujenyi, vɛvɛɔɔa muɔɔɔɔ, awu ku avɔwo, axwe alo xɔ`ke mɛ wo teɔu nɔ, amɛ ji kpɔkpɔ le ɔyɔ pewo kudo nu kewo keɔu je nɛ amɛha; e ɔɔɔbe nɛ nkulɛlɛ ɔyɛamɛtia nti le edɔ ku sinsin mɛ, nɛ yebe ntilan b'akpaɔɔwo gundua, nɛ e va trɔ ahosi alo ɔɔɔɔ-manɔsɔtɔ alo nɔ kewo keɔu na n'ɛ be ɔuna a.

Nyɔnu be vijihwenuwo, vifɛnmenɔnɔ wɔ ɔɔɔbe nɛ alɔɔɔ ku amɛjikpɔkpɔ tɔxɛ ɔɔwo. ɔɔvi ɔɔkpekpe ɔɔvi ke wo ji le sɔndɛɔɔ mɛ alo le sɔnmɔɔɔ mɛa ɔɔɔbe nɛ nku le ɔɔ amɛ nti ɔɔka nkume.

Gbetakui wivɔadɛngɔan (26)

Amɛsiamɛ ɔɔɔbe nɛ henhen ku sukulu be nyawo. Gɔnmɛje-sukuluwo yiɔi mu ɔɔ gentɔ o. Nufyɔamɛ le gɔnmɛjesukuluwo nyi nu zin amɛ ji. Wo la na ye ɔɔkpla pe sukuluwo la keke tɔ, a gbɔn ɔɔ dua mɛ.

Wo la na mɔ`nɛ nufyɔfyɔ le sukulu ganwo la nyi ke je nɛ amɛa sɔ zɔndɔ nyɔnyɔ nti.

Nufyɔfyɔ ɔɔ la xɔ ɔɔ`so agbɛtɔ be vɔn viɔn bliboa nti, la do ka abɔ-kamɛ nɛ esi nana amɛbusewo ku vosiwo. E ɔɔ la na ye nugɔnmɛ sese, agɔ` sɔ`kɛ amɛ ku xlonkadodo la nɔ kɔtawo kpata ku sɛnsɛnwo kpata domɛ eye e la gba na dukɔn blaɔɔduwo be wɔnawo nkoɔyiɔ nɛ fafa ba nɔ anyi.

Gbetakui wivɔadrengɔan (27)

Amɛ ɔɔkpekpe amɛ ɔɔɔbe le vosi mɛ, a do nɔ ɛnu kewo kan amɛha b'agbea le dɛkɔnuwo ku kamɛtɛtɛ be mɔwɔ nɔ eye e ɔɔ la sɛvivɔ le aɔanɔɔɔwɔ ku nugɔnmɛjɔi be nkoɔyiɔ nti.

Amɛ ɔɔkpekpe amɛ ɔɔɔbe nɛ woa kpɔ yeb'alewo ji, le hadome b'agbe mɛ alo enu kewo kpata nyi e tɔ`le nugɔnmɛjɔi ku nugɔnɔlɔwo mɛ.

Gbetakui wivɔenyigɔan (28)

Amɛ ɔɔkpekpe amɛ ɔɔɔbe la wɔ ye la yebe dume, le wɛkɛ bliboa mɛa amɛbusewo ku vosinɔnɔ wo be zanzawo la zɔn ɔɔ e ji tɔtɔtɔ.

Gbetakui wivɔasideɔɔɔɔan (29)

Amɛ ɔɔkpekpe amɛ ɔɔ ɔɔ`la wɔ`nɛ amɛha ke nɛ vosi be nkoɔyiɔ bliboa teɔu nɔ nɛ ye amɛtia.

Le zanzanwo nɛ vivisesewo le abusewo ku vosiwo mɛ a wo ma do lipo dɛ tɔvò nɛ eke sese a dɔdɛ anyi a so dɔkpe jesinana ku esi nɛ goɔjejisisewo ku vosiwo ji, alea be wo wɔ dɔ dɔdɔ zin amɛ ji so agbenɔɔ dɔnwin, dɔdɔ sɔgbe le ha domɛ, ku tujeanyi bliboa le amɛsia be ha mɛ.

Wo ma zan aleke be vosinɔɔ a so je ga goɔ dukɔn blaɔoduwo be dodowo o.

Gbetakui gbangɔan (30)

Nɔɔmɛ alo wɔna dɛkpekpe mu dɔ la na ye gbefandɛdɛ kea la zɛ sigbe aɔɛkpadu dɛ ye sɔɛ dɔte nɛnɛ, alo na gbe amɛdɛ, habɔɔdɛ be ba wɔ wɔnadɛ ke la hɛn nu gble le amɛbusewo ku vosinɔɔ kɛwo ɲ wo po nupo so a o.